

Teddy Kan - Kan Hay An

Zijn ouders waren H.H. Kan (Kan Hok Hoei) en Lie Tien Nio. Teddy werd geboren in Batavia als 3^e kind in een gezin van 8 kinderen op 5-7-1904. Daar hij de tweede zoon was en het gezin van de broer van H.H. Kan bestaande uit Han Khing Bie en Tan Tjit Nio geen kinderen had, werd hij geadopteerd door hen (kwepang). Dit gebeurde overigens ook met de tweede dochter Hilda Kan en de tweede dochter van de zus van Han Khing Bie (Han Tek Nio getrouwd met Tan Tjoen Lee) Clementine Tan. Deze drie kinderen werden na de dood van Tan Tjit Nio, die bezweek aan de Spaanse griep in 1918, gewoon weer geretourneerd naar de gezinnen van oorsprong.

Van Teddy is een dagboek bewaard gebleven waarin hij in een prachtige opmaak de hoogte- en dieptepunten uit zijn bestaan als student beschrijft. Dat dagboek loopt van 1921 tot en met 1934. Soms zeer gedetailleerd wanneer hij een reisverhaal naar Noorwegen vertelt. Soms zeer summier, en tegen het einde is de opmaak verflauwd, het schrift slordiger en ongeveer de helft van het gebruikte boek blijft onbeschreven. Het dagboek is wisselend in Nederlands en Frans geschreven met een enkele tekst in het Noors, Chinees en een soort geheimschrift?

Hij begint te vertellen dat hij in 1921 een tijd is opgenomen geweest in kliniek Dennenheem van dr. Stigter in Garoet om bij te komen van een longontsteking. In mei 1922 slaagt hij voor zijn HBS. Er is een groot afscheidsfeest op Parapatan, Batavia waar de familie Kan woont. Dan vertrekt hij naar Nederland waar hij in augustus 1922 aankomt en zijn broer Riki terugziet. Broer Riki Kan studeert vanaf 1921 geneeskunde in Leiden. Teddy begint met de studie Grieks en Latijn om daar in augustus 1923 staatsexamen in te doen. Daarna begint zijn studie Rechten. Hij wordt lid van het studentencorps Dei Gratist. Zijn studie verloopt redelijk voorspoedig. Kandidaatsexamen op 1-4-1925 en doctoraal examen 1-5-1928.

Als hij meerderjarig wordt, verwacht hij dat hij een zelfde geldbedrag van zijn vader zal krijgen als zijn oudste broer die toen 1000 gulden kreeg. Vooruitlopend daarop boekt hij een vakantie naar Noorwegen. Daarvan geeft hij een prachtig verslag, wie hij allemaal ontmoet o.a. Mr. Maitland Somerville, een tochtgenoot van Shackleton die enkele expedities naar de Zuidpool leidde. Hij komt tot bij de Noordkaap.

Als hij terugkomt hoort hij dat hij geen geld krijgt van pa want hij heeft geen caractere fixe et

firme. Hij vraagt zich wanhopig af waarom word ik afgekeurd? Hij zit in een groot geldprobleem maar meldt dat broer Lou hem gaat helpen.

In september 1925 zijn er twee verlovingen: zijn oudste zus Lucy Kan verlooft zich met Freddy Tan en zijn oudste broer Riki Kan verlooft zich met Helene Tan. Allen nichten en neven van elkaar. In november 1925 gaat Clementine Tan (zijn nicht) trouwen met Phoa Liong Djin.

Teddy krijgt wel toestemming van pa om voor vakantie naar huis terug te komen. In november 1925 is hij na drie jaar weer thuis. Het sinterklaaskado onder zijn ontbijtbordje is dat de terugtocht pas in februari 1926 hoeft plaats te vinden. Het wordt een Kerst en Oud en Nieuw voor het eerst in drie jaar met het hele gezin bijeen en voor het laatst? Er zijn fotosessies gepland waar alle kinderen en de vier zonen en vier dochters apart poseren.

In de loop van 1926 gaan zijn zusters Lucy en Hilda voor hem naar Soerabaja om een paar huwelijkskandidaten te beoordelen. De meningen zijn verdeeld.

Lucy trouwt op 23 januari 1927 en wordt moeder van Tan Eng Tjong op 26 november 1927.

Hij schrijft aan zijn broer Lou in Batavia: van Dary (die pas in Nederland is aangekomen om te studeren) hoor ik dat Lucy gelukkig is, maar uit de brieven lees ik ruzies. Ik maak me zorgen om mijn geliefde zus. Fout van een opgedrongen huwelijk. Wiens fout?

Hij mijmert: was Lou nog maar in Holland. Dan konden we een kiek maken van de vier zonen in Holland. (Broer Louis was in 1925 teruggeroepen naar Ned. Indie en mocht niet verder studeren, tot zijn levenslange grote verdriet en ongenoegen. Nicht Giok wist te vertellen, dat Lou destijds een telegram had gestuurd met de vraag: stuur geld voor een vleugel, en dat oom Han Khing Bie toen een betaald oneway ticket had opgestuurd. Dit voorval was zijn zoon Sioe Yao niet bekend. Achteraf is dat eigenlijk ook vreemd, want hij wilde wel graag een cello kopen, vertelde hij destijds. Is dat de hulp voor Teddy bedoeld?). Broer Riki doet 20-2-1928 zijn doctoraal medicijnen, vertrekt naar Batavia en trouwt op 25 mei 1928 aldaar.

Dary, Teddy en Riki Kan en Helene Tan in Oegstgeest, 1928

Nadat hij geslaagd is voor zijn doctoraal examen gaat Teddy In juni 1928 opnieuw naar Noorwegen waar hij zijn vriendin van de eerste reis Lilleba opnieuw ontmoet. Deze vriendschap is intens en langdurig.

In juli 1928 komt het alarmerende bericht dat neef Ferry Tan in Aden is overleden aan tuberculose. Het telegram van thuis vermaant hun: voorkom ondervoeding en kouvatting! (Ferry Tan overleed aan de gevolgen van een ernstig verlopende roodvonk aan boord van ss Insulinde).

Teddy gaat zich oriënteren op een promotietraject op verzekeringsgebied, waarvoor hij zowel in Londen als in Kopenhagen stages loopt, en natuurlijk een overstapje naar Noorwegen maakt.

Samen met Dary haalt hij Riki en zijn vrouw Helene van Parijs op.

Het valt hem op dat Riki soms zo kan uitvallen, is hij driftig of zenuwachtig? Hij hoopt dat als hij er niet meer is, Dary daar nog wel welkom is.

Om te kunnen studeren in Nederland was een geboorteakte nodig. Die was echter in die tijd nog niet geregeld bij de Burgerlijke Stand omdat zijn gelijkstelling met Europeanen pas later kwam. Zijn oom en adoptievader moest een verklaring afgeven dat hij inderdaad op die datum was geboren: een zogenaamde Acte van Bekendheid.

COPY

Copy - Afschrift

Zegel van
Ned.-Indië
f 1.50

ACTE VAN BEKENDHEID

Heden den zesden Juli Negentien Honderd Drie en Twintig
verschenen voor mij, Hoofd van het Plaatselijk Bestuur te
BATAVIA, de heeren Khing Bie HAN, oud vijf en veertig
jaar, zonder beroep, en Keng Tjiang KHOUW, zonder beroep,
oud zeven en dertig jaar, beiden wonende te Weltevreden,
die mij verklaarden goed te weten, dat

----- Hay An Theodoor KAN -----
student, thans verblijf houdende te Leiden, ten wiens behoe-
ve en op wiens verzoek zij deze verklaringen afleggen, ge-
boren is te BATAVIA op den vijfden Juli Negentien Honderd en
Vier; dat hij een zoon is uit een wettig huwelijk van Hok
Hoed KAN, en Tin Nio LIE, beiden zonder beroep, en wonende
te Weltevreden; dat Hay An Theodoor KAN voornoemd niet in
het bezit is van eenigeboorte acte, aangezien hij tot de
Chineesche bevolking heeft behoord, zijnde hij eerst bij
Staatsblad Negentien Honderd Vijf Nummer Vier Honderd Een en
Zestig met Europeanen gelijkgesteld

En is hiervan deze acte opgemaakt, die na voorlezing
door mij en de comparanten is ondertekend-----

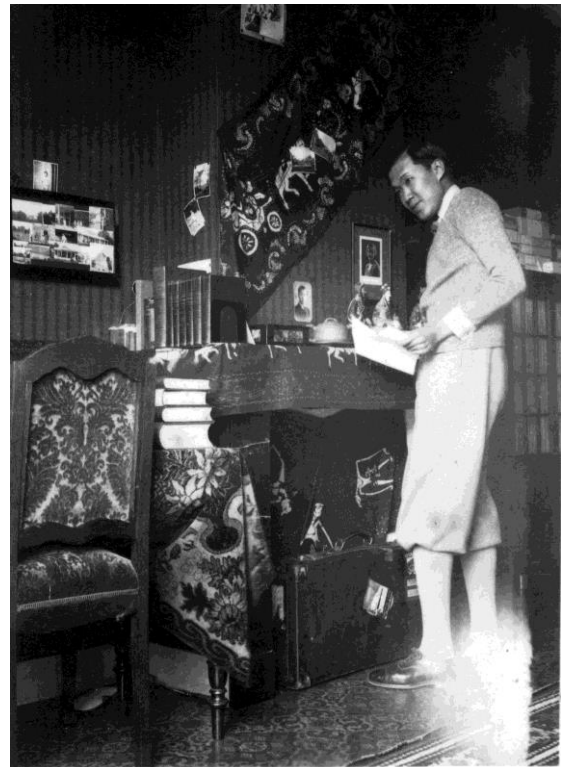
Het Hoofd van het
Plaatselijk Bestuur voor noemd

(zegel) Assistent- Resident
van BATAVIA
(w.g.) onleesbaar

De Comparanten: (w.g.) K.B.Han
(w.g.) K.T.Khouw

In december 1928 klaagt hij tegen zijn dagboek dat met oudejaar zijn gedachten gaan naar zijn ongelukkige moeder, zijn te beklagen oudste zus en die arme Ferry. Hij voltooit zijn stage in Londen en later in Kopenhagen. Bromt over ongemanierde Chinese jongelui: "die is nu de zoon van deze majoor!". Teddy is zich ook duidelijk bewust van zijn "stand". Als hij op bezoek bij ouders van sommige studenten is, oordeelt hij enige malen over het burgermilieu. Maar ook over de bevoorrechte positie van zonen van welgestelde ouders, maar "ben ik gelukkig met al die voorrechten?"

In februari 1931 komt pa naar Europa. Pa is ontevreden over Teddy: deugt nergens voor, last van gemaakt praten, je gaat niet mee naar Spanje. Ik heb zo'n spijt dat ik je heb laten promoveren. Na deze laatste opmerking schrijft Teddy: oh om bewusteloos te raken en nooit meer wakker te worden.

In mei 1931 zitten ze met de halve familie in Parijs. Het is geen prettig afscheid.

Kita poenja papa ko nakal. (Onze vader is stout!)

Intussen zijn twee nichtjes geboren: 15-3-1931 Soei Lian Kan en 19-5-1931 Bie Giok Tan.

Februari 1932 promoveert Teddy op Standaardcharters. Het is een helder geschreven proefschrift met een praktische insteek.

Een van zijn stellingen luidt: Opheffing van het College van Gedelegeerden van den Volksraad is niet gewenscht. Een poging om nog een klein beetje waardering van zijn vader te oogsten?

PROMOTIËN	
RECHTSGELEERDHEID	
1931	
6 Nov.	F. Schuylenburg : „Enkele oude concentratieverschijnselen en hun samenhang met het tegenwoordig probleem”
11 Nov.	F. H. Visman : „Bevoegdheid der politie in Nederlandsch Indië”
20 Nov.	E. Heringa : „Tynsen op de Veluwe” (cum laude)
11 Dec.	J. W. de Kein : „Het Preangerstelsel (1677—1871) en zijn naverking”
18 Dec.	F. J. W. H. Sandbergen : „Nederlandsche en Nederlandsch-Indische scheepsnationaliteit”
1932	
22 Jan.	C. Drossart van Dusseldorp : „Peter Kropotkin. Grepes uit denken en werken van een idealist”
29 Jan.	C. Beckenkamp : „Bedrijfsorganisatie van anti-revolutionair standpunt beschouwd”
12 Febr.	L. V. Ledeboer : „Beroep op volkenrecht vóór 1667”
19 Febr.	Hay An Kan : „Standaardcharters”
26 Febr.	H. Samkalden : „Publicke meening, pers en staat”
26 Febr.	J. Jolles : „De kenmerken van de overeenkomst van maatschap”

Hierna worden de opmerkingen in het dagboek schaars. Hij is eenzaam, zou graag iemand hebben aan wie hij zijn verdriet, eenzaamheid en chagrijn kan vertellen. Hij wil graag trouwen met een Chinese bruid.

In 1933 is hij in Nanking. De financiën gaan niet zo goed: de bom gaat barsten? schrijft hij.

In 1934 is de laatste opmerking: je moet wat minder egoïstisch zijn.

Uit het dagboek komt Teddy als een joyeuse jongeman te voorschijn die bijna zoals een kat gebiologeerd wordt door beweging, reageert op alle mooie meisjes en vrouwen in zijn omgeving. Hij schrijft oprecht bewonderend over al dat moois en gaat telkens weer door de knieën. Hij is een beetje ijdel en hij danst graag en kennelijk goed, want hij won diverse prijzen met dansen.

Omstreeks de jaren dertig is hij in China is gaan werken, en in 29-11-1936 is Teddy in China

getrouwd met Amy Tsai.

Amy (Ling San) Tsai was Chinese geboren in Mukden. Zij spraken onderling Engels.

Hun huwelijk is lang kinderloos gebleven, maar toch was daar na jaren 28-10-1950 een dochttertje geboren: Linda – Hsueh Li geboren in Tientsin.

In de Japanse oorlog was Teddy nogal bang. Hij was in 1940 weer naar Java gekomen. Zijn vader was opgepakt in 1942 en zat in een kamp, zijn broer Lou was opgepakt door de Japanners, door een administratieve vergissing weer vrijgelaten en zat thuis ondergedoken. Zijn broer Dary werd gepakt in verband met werkzaamheden voor het Algemeen Vernietigings Corps en langdurig eenzaam opgesloten in Ambarawa.

Teddy's speciale vaardigheid was het los- en weer vast peuteren van het zegeltje op de radio, zodat toch via de buitenlandse zenders naar de oorlogsverrichtingen kon worden geluisterd.

In 1947 is hij weer naar China vertrokken voor de firma Liem Bwan Sing. Die baan heeft enkele jaren geduurd. Daarna moest hij weer een andere betrekking zoeken. De handel stagneert door de Amerikaanse blokkades. Hij probeert nog in Tsientin een dependance op te zetten. Hij wil weer terug naar Indonesie, maar krijgt noch een exitvergunning van China, noch een immigratiepermit voor Indonesie. Dan vertelt hij in een brief van september 1951 dat hij directeur van Philips China

Company Ltd, in Shanghai is.

Teddy heeft gearzeld of hij toch Indonesisch staatsburger(warga negara) zou worden of liever naar Nederland zou gaan toen in 1949 Indonesie onafhankelijk werd en Chinezen een keuze moesten maken welke nationaliteit ze namen. De kwestie van dubbele nationaliteit speelt.

Het duurt tot november 1955 eer hij weer Indonesie kan inreizen. Hij schrijft in een brief aan zijn broer Lou die dan in Den Haag verblijft met zijn gezin: het was een heel verschil met toen we in 1940 terugkwamen uit China. Toen de norse, maar het zo goed met ons menende pa ons te Priok afhaalde en een lieve moeder ons met alles behulpzaam was om ons het leven aan de Landhuisweg zo aangenaam mogelijk te maken.

Hij kan nog steeds geen baan vinden en overweegt zelfs weer terug te gaan naar HongKong.

Als de familie Louis Kan weer is teruggekeerd naar Djakarta in 1957 na een verblijf van 3 jaar in Den Haag is er nog een tijd contact. Teddy woont in een prachtig groot huis aan de Dj. Diponegoro, en verzamelt Balinese kunst. Het maakt alles een luxe indruk en hij heeft een auto met chauffeur. Toch wil Teddy naar Nederland. Er is een afscheidsmaal op Teuku Umar 13. Dat zal ongeveer zomer 1965 zijn geweest.

Het verhaal gaat dat Teddy met zijn gezin op een toeristenvisum naar Nederland is gegaan omdat zijn familie in Nederland niet garant wilde of kon staan voor hem. Toen hij na drie maanden (?) geen verblijfsstatus meer had, is hij naar Brazilië gemigreerd, waar hij een baan had aangeboden gekregen via de familie van zijn vrouw. Die persoon overleed echter, en toen kwam er van een behoorlijke functie niets meer terecht. Volgens nicht Soei Lian Kan heeft hij daarna alleen nog maar illegaal kunnen werken en eigenlijk nooit meer een behoorlijke functie gehad. Hij werd ziek, moest geopereerd worden en overleed. Volgens nicht Bie Giok Tan kon hij geen auto rijden en dat was een vereiste wilde je daar kunnen "overleven", maar ook dat hij in Nederland eigenlijk wel een goede baan had – hij verdiende meer dan broer Riki met zijn cardiologiepraktijk – maar die baan eigenlijk beneden zijn waardigheid vond en dus emigreerde naar Brazilië. Uit brieven van Sioe Bing Kan naar Jakarta blijkt nog een aanvulling op dit verhaal: oom Teddy komt in Nederland aan op 4-7-1965 en vertrekt naar Brazilië op 11-3-1966. Hij woonde in Amsterdam gedurende die tijd. Omdat

hij niet kon autorijden, huurde hij elke dag een taxi om naar zijn werk te gaan. Toen de rekening daarvan ietsje boven zijn budget begon te raken, klampte hij zijn broer Riki aan om bij te springen.

Ergens in 1975 is er nog weer een brief bewaard van Teddy over de verrekening van de financiën in de familie Kan. Teddy moet weer geopereerd worden, waaraan is niet gedefinieerd en vraagt om financiële bijstand. Hij overlijdt. Hun dochter overleed daarvoor al op een onduidelijk gebleven manier. Ineens zijn brieven niet meer ondertekend met Teddy, Amy en Linda. Geen antwoord komt er op de vraag hoe het is met Linda.

Zijn vrouw blijft achter in behoeftige omstandigheden. In 1983 en 1984 zijn er enige bedankbrieven van Amy aan Louis Kan en De voor de financiële ondersteuning die ze van hen kreeg. Nicht Lian heeft daarin bemiddeld op haar reizen naar Brazilië. Liefst zou Amy zich voegen bij de familie Kan in Nederland.

Amy is in de jaren tachtig overleden.

Berkel, 18-1-2012

Een bijzonder woord van dank aan Bie Giok Erni-Tan voor het vertrouwen dat ze ons schonk door het dagboek van oom Teddy Kan ter beschikking te stellen.